

บทที่ 2

ความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร

การเก็บภาษีอากรมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ให้พอกับค่าใช้จ่ายของรัฐบาล ในปัจจุบันการเก็บภาษีอากรถือเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการกระจายหารายได้ ส่งเสริมความเจริญเติบโตทางธุรกิจการค้า รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ช่วยควบคุมการบริโภคของประชาชน หรือเพื่อสนองนโยบายบางประการของรัฐบาล อาทิเช่น การศึกษา การสวัสดิการสังคม นโยบายประชากร เป็นต้น การจัดเก็บภาษีอากรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีความเป็นธรรม มีความแน่นอน มีความสะดวก มีประสิทธิภาพ มีความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ อำนวยรายได้ และสุดท้ายคือมีความยืดหยุ่น¹ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีระบบกฎหมายภาษีอากรที่ดี เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร หรือผู้อยู่ในข่ายเสียภาษีอากรซึ่งโดยทั่วไป มักได้แก่บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล มีหน้าที่ต้องชำระภาษีอากรให้กับรัฐให้ครบถ้วน เจ้าหน้าที่สรรพากรจะต้องกำหนดให้มีการจดทะเบียนรวมทั้งมีอำนาจตรวจค้น ยึดหรืออายัด หลักฐานต่าง ๆ วิธีการดังกล่าวนี้เป็นการดำเนินการในทางปฏิบัติซึ่งถ้าหากผู้มีหน้าที่ต้องชำระภาษีหลีกเลี่ยงไม่ยอมชำระภาษี หรือ ชำระภาษีให้น้อยลงในประมวลกฎหมายรัษฎากรยังกำหนดให้บุคคลเหล่านั้นมีความผิดและต้องรับโทษ จึงเห็นได้ว่าการที่ประมวลรัษฎากรกำหนดโทษเอาไว้ ถือได้ว่าผู้ที่หลีกเลี่ยงไม่ชำระภาษีหรือชำระภาษีน้อยลง จะต้องมีความผิดทางอาญา

อย่างไรก็ตามโทษที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายรัษฎากรนั้นกำหนดขึ้นโดยจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อให้การจัดเก็บภาษีของรัฐสัมฤทธิ์ผล จึงมีความแตกต่างจากโทษที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอยู่บ้างทั้งนี้เพราะการไม่ชำระภาษีหรือการหลีกเลี่ยงเพื่อที่จะชำระภาษีให้น้อยลงนั้นถือได้ว่าเป็นการกระทำที่เอาเปรียบผู้มีหน้าที่ชำระภาษีรายอื่น และยังทำให้รายได้ของรัฐลดน้อยถอยลงด้วย ในปัจจุบันการดำเนินคดีกับผู้หลีกเลี่ยงไม่ชำระภาษีหรือชำระภาษีน้อยลง เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งก่อให้เกิดความล่าช้า เพราะเจ้าพนักงานตำรวจนั้นโดยทั่วไปไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบภาษี รวมทั้งลักษณะของการกระทำความผิดจุดมุ่งหมายในการลงโทษในคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญากับการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายรัษฎากรยังมีความแตกต่างกัน จุดแตกต่างเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องศึกษา

---

¹กลุ่มนักวิชาการการภาษีอากร, ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2546, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2546), หน้า 1-3.

ประกอบกับการดำเนินคดีเพื่อให้การจับกุมภาชีบรรลุผล โดยสมควรถูกพิจารณาระบบและแนวทางของกฎหมายต่างประเทศมาประกอบ

2.1 ความผิดอาญาเกี่ยวกับภาชีอากรกับความผิดอาญาทั่วไป

ประมวลรัษฎากรเป็นกฎหมายซึ่งองค์ประกอบของการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับภาชีอากร การกำหนดโทษในจึงถือได้ว่าประมวลรัษฎากรเป็นกฎหมายอาญาอย่างหนึ่งหรืออาจสรุปได้ว่าความผิดอาญาเกี่ยวกับภาชีอากรนั้น มีความเกี่ยวข้องกับความผิดอาญาโดยทั่วไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างหลักเกณฑ์ด้านความผิดอาญาโดยทั่วไปและความผิดอาญาเกี่ยวกับภาชีอากร ในประเด็นความหมายของกฎหมายอาญาหลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญาและลักษณะโทษทางอาญาดังนี้

2.1.1 ความหมายของกฎหมายอาญา

โดยทั่วไปกฎหมาย คือ ข้อบังคับความประพฤติของบุคคลที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลและของรัฐ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีระเบียบเรียบร้อยและโดยเหตุที่มีความประพฤติของบุคคลมีอยู่หลายอย่าง ดังนั้น กฎหมายที่กำหนดข้อบังคับความประพฤติของบุคคลจึงแบ่งออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน แต่บรรดาความประพฤติของบุคคลนั้นมีอยู่ประเภทหนึ่งที่เรียกว่า อาชญากรรม ซึ่งเป็นความประพฤตินิดที่ฝ่าฝืนต่อข้อบังคับอันสำคัญที่สุดในการรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในสังคม ซึ่งเรียกว่า “กฎหมายอาญา” ดังนั้น กฎหมายอาญา ได้แก่ บรรดากฎหมายทั้งหลายที่บัญญัติถึงความผิดและกำหนดโทษที่รัฐจะเป็นผู้ลงไว้ในกรณีที่มีการกระทำผิดนั้น ๆ จากความหมายดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า กฎหมายอาญามีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับความผิดและกำหนดโทษของความผิดนั้น ๆ ไว้ การบัญญัติเกี่ยวกับความผิด หมายถึง การบัญญัติห้ามไม่ให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ถ้ากระทำจะถือว่ามีความผิด และการบัญญัติให้มีหน้าที่ต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าไม่กระทำตามหน้าที่ก็ถือว่ามีความผิด

ส่วนกรณีกำหนดโทษของความผิดนั้น ๆ ไว้ ก็เพราะโทษเป็นบทบังคับของกฎหมายอาญา ซึ่งมีผลในทางบังคับให้บุคคลจำต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หากมีการละเมิดกฎหมายอาญาก็จะต้องถูกรัฐลงโทษตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เป็นที่สังเกตได้ว่าการกระทำที่

²อุทิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525), หน้า 2.

เป็นความผิดอาญาจำนวนไม่น้อยที่ผลของการกระทำ หรือ ความเสียหาย อาจเกิดแก่เอกชน โดยตรง เช่น การทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ ฯลฯ เป็นต้น แต่รัฐเท่านั้นที่เป็นผู้ที่มีอำนาจลงโทษ ผู้กระทำผิด จะให้เอกชนผู้เสียหายเป็นผู้ลงโทษเองไม่ได้เพราะมิฉะนั้นการลงโทษจะมีลักษณะเป็นการแก้แค้นตอบแทน อันจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

เมื่อกฎหมายอาญา หมายความว่า บรรดากฎหมายทั้งหลายที่บัญญัติถึงความผิดและกำหนดโทษไว้ดังกล่าวแล้ว ดังนั้นกฎหมายอาญาจึงไม่ได้หมายถึงเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาแต่เพียงฉบับเดียว แต่หมายถึงบรรดากฎหมายอื่นใดที่บัญญัติถึงความผิดและกำหนดโทษไว้ด้วย ซึ่งในที่นี้ย่อมหมายความรวมถึงประมวลรัษฎากร นอกจากนี้กฎหมายอาญายังรวมถึงกฎหมายที่กำหนดวิธีการบังคับการลงโทษด้วย ซึ่งสามารถแบ่งกฎหมายอาญาออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1.กฎหมายอาญาสารบัญญัติ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และบรรดาพระราชบัญญัติ (กฎหมาย) ต่าง ๆ ที่วางบทกำหนดโทษทางอาญาไว้ ซึ่งกฎหมายเหล่านี้จะบัญญัติไว้ว่า การกระทำเช่นใดถือว่าเป็นความผิด และจะต้องรับโทษเพียงใดสำหรับความผิดนั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อพิจารณาในเนื้อหาประมวลรัษฎากรมีบทบัญญัติทางสารบัญญัติโดยมีทั้ง กฎเกณฑ์และองค์ประกอบความผิดทางอาญา ทั้งยังมีบทกำหนดโทษสำหรับความผิดอาญานั้น ๆ ไว้อีก ประมวลรัษฎากรจึงเป็นกฎหมายอาญาตามความหมายนี้ เป็นต้น

และประเภทที่ 2.กฎหมายอาญาวิธีบัญญัติ ได้แก่ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายราชทัณฑ์ ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่สำคัญ คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายที่บัญญัติตั้งแต่เรื่อง การจับ การสอบสวน วิธีที่จะดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญาว่าจะฟ้องศาลไหน (เขตอำนาจศาล) ใครมีอำนาจฟ้อง วิธีการดำเนินการพิจารณาคดีในศาล การพิพากษา ตลอดจนการบังคับคดีตามคำพิพากษา ส่วนกฎหมายราชทัณฑ์นั้นเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงวิธีการบังคับลงโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษาว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปคือประมวลรัษฎากรเป็นกฎหมายที่มีการบัญญัติถึงความผิดทางอาญาและโทษทางอาญา ประมวลรัษฎากรจึงอยู่ในความหมายของกฎหมายอาญาที่มีโทษทางอาญาโดยทั่วไป

2.1.2 หลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญา

หลักความรับผิดทางอาญาพิจารณาประกอบหลักสาขาศึกษากฎหมายลาตินอันถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไป 2 หลักดังนี้คือ หลักที่ 1. “ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดแล้วก็จะลงโทษทางอาญาไม่ได้” ซึ่งมาจากคำว่า Nullum Crimen, Nulla Poena, Sine

Lege แปลว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย” และหลักที่ 2 คือคำว่า Actus non focus reum, nisi, mens sit rea แปลว่า “การกระทำไม่มีความผิด ถ้าไม่มีเจตนาร้าย”

จากหลักทั้งสองนี้ จะพบว่าได้รวมเอาหลักความรับผิดทางอาญาไว้ 3 ประการ คือ (ก).ต้องมีกฎหมาย (ข).ต้องมีการกระทำ และ(ค).ต้องมีเจตนา กล่าวคือ หลัก Nullum Crimen, Nulla Poena, Sine Lege นั้นหมายถึง ต้องมีกฎหมาย และในขณะเดียวกันกฎหมายนั้นต้องบัญญัติว่าอะไรเป็นความผิด (ซึ่งในที่นี้หมายถึงการกระทำของบุคคล) ส่วนหลัก Actus non focus reum, nisi, mens sit rea นั้นหมายถึง ต้องมีการกระทำ และมีเจตนาในการกระทำนั้นอีกด้วย เพราะฉะนั้นจากหลักดังกล่าว จึงเกิดเป็นองค์ประกอบสำคัญของความรับผิดทางอาญา ดังนี้คือ

- (1) ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด
- (2) ต้องมีการกระทำอันเป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ และ
- (3) ต้องมีเจตนาในการกระทำนั้น

ซึ่งกฎหมายอาญาของไทยได้นำหลักเรื่องความรับผิดทางอาญาดังกล่าวนี้ บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย...” และในมาตรา 59 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำการโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิด เมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิด แม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา...”

จะเห็นได้ว่า ตามมาตรา 2 นั้น เป็นการบัญญัติว่า ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้และต้องมีการกระทำ ส่วนตามมาตรา 59 นั้น เป็นการบัญญัติว่า ต้องมีการกระทำและต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ของความรับผิดทางอาญาจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ องค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า การกระทำใดเป็นความผิดและจะต้องถูกลงโทษ ส่วนองค์ประกอบทางการกระทำ คือ มีการกระทำตามลักษณะที่กฎหมายบัญญัติไว้ และองค์ประกอบทางจิตใจ คือ ขณะกระทำการตามองค์ประกอบข้อ 2 นั้น ผู้กระทำมีสภาพทางจิตใจเข้าลักษณะที่กฎหมายระบุเอาไว้

ดังนั้นหลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญาที่ใช้กับกฎหมายที่มีโทษทางอาญาทั่วไป จึงสามารถปรับใช้กับประมวลรัษฎากรได้ด้วย เพราะถือว่าประมวลรัษฎากรเป็นกฎหมายอาญา

ประเภทหนึ่งจึงต้องอยู่บนหลักทั่วไปเรื่องความรับผิดทางอาญาที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 และ มาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญาตามที่ได้กล่าวมา

2.1.3 ลักษณะโทษทางอาญา

เมื่อได้ทราบความหมายของกฎหมายอาญาและหลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญาแล้ว ว่ากฎหมายอาญาหมายความรวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ๆ ที่ได้บัญญัติโทษทางอาญาไว้ด้วย ไม่ได้หมายถึงเฉพาะแต่ประมวลกฎหมายอาญาแต่เพียงฉบับเดียวเท่านั้น ดังนั้นประมวลรัษฎากรซึ่งเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่ได้บัญญัติบทกำหนดโทษ เพื่อลงโทษผู้ฝ่าฝืนด้วยการกำหนดความรับผิดทางอาญาไว้ในประมวลรัษฎากร โดยระบุให้การกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนวัตถุประสงค์ทางการจัดเก็บภาษีอากรเป็นความผิดและต้องรับโทษ ยกตัวอย่างเช่น การไม่ชำระภาษีอากรโดยมีเจตนาเพื่อการหลีกเลี่ยงภาษี ถือว่าเป็นความผิดเพราะเป็นการฝ่าฝืนวัตถุประสงค์ด้านการหารายได้เข้ารัฐซึ่งเป็นการกระทำที่มีอาจรกระทำได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของกฎหมายส่วนบัญญัติ ที่ตั้งบนหลักพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่ว่าไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย (Criminal Nulla Poena Sine Lege) เช่นเดียวกับกฎหมายอาญาทั่วไป ดังนั้น การใช้กฎหมายดังกล่าวจึงต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ทั่วไปของความรับผิดทางอาญาเป็นสำคัญด้วย

อนึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา กับโทษทางอาญาตามประมวลรัษฎากรก็จะมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน อาทิเช่นในส่วนที่คล้ายคลึงกัน ก็จะเป็นเรื่องการใช้โทษทางอาญาตามประมวลรัษฎากรซึ่งจะต้องนำหลักทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญามาพิจารณาประกอบตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 17 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้กรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” กล่าวคือ โดยหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญานี้ซึ่งได้แก่บทบัญญัติที่บัญญัติไว้ในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทั้งหมด ซึ่งวางหลักไว้ว่าให้นำไปใช้กับกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ ด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น โดยสรุปก็คือการบังคับโทษทางอาญาตามประมวลรัษฎากรจะต้องคำนึงถึงหลักทั่วไปในเรื่องความรับผิดทางอาญาเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา แต่ในส่วนที่แตกต่างกันก็มีอยู่บ้างอาทิเช่น ความผิดบางฐานความผิดของประมวลกฎหมายทั้งสองมีองค์ประกอบความผิดที่คล้ายกัน แต่มีอัตราโทษที่ต่างกันมาก กล่าวคือ ในส่วนของอัตราโทษจำคุกประมวลกฎหมายอาญาจะมีอัตราโทษปรับที่สูงกว่าโทษตามประมวลรัษฎากร เป็นต้น

นอกจากจะแสดงให้เห็นในรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายอย่างมีระบบ และมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน โดยมีการบัญญัติหลักเกณฑ์ทั่วไปไว้ในกฎหมายฉบับหนึ่งแล้ว นำไปใช้บังคับในกฎหมายฉบับอื่น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะวิธีการบัญญัติกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายแล้วนั้น ยังแสดงให้เห็นในทางเนื้อหาอีกว่าความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรที่มีโทษทางอาญาตามประมวลรัษฎากร จะต้องอยู่ในบังคับของหลักความรับผิดชอบทางอาญา แต่อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่าประมวลกฎหมายอาญาส่วนใหญ่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดในตัวเอง (Mala in se) ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นของการกำหนดลักษณะความผิดทางอาญา ซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งความผิดโดยธรรมชาติ และขัดต่อความรู้สึกทางศีลธรรม อาทิเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฆ่าหรือทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น ดังนั้นลักษณะดังกล่าวเป็นการยืนยันว่า โดยธรรมชาติของกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในทางคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นหลัก ดังนั้นการนำหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญาไปใช้ในกฎหมายอื่นจำเป็นต้องมีขอบเขตที่จำกัด โดยมีข้อยกเว้นว่ากฎหมายอื่นอาจมีบทบัญญัติแตกต่างไปจากหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญาก็ได้ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในตอนท้ายของมาตรา 17 นั้นเอง

สำหรับความผิดเกี่ยวกับภาษีที่มีโทษทางอาญาตามประมวลรัษฎากรนั้น เป็นความผิดทางเทคนิค หรือเป็นความผิดที่เกิดจากข้อห้าม (Mala prohibita)³ คือ เป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดจากการกระทำ หรือพฤติกรรมใด ๆ และประสงค์ที่จะลงโทษผู้ฝ่าฝืนข้อห้ามนั้น ๆ ทั้ง ๆ ที่การกระทำหรือพฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้เป็นความผิดในตัวเอง และไม่ผิดในแง่ของศีลธรรม แต่เป็นพฤติกรรมที่เป็นไปในลักษณะของการก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของสังคม ดังนั้นในประเด็นนี้ประมวลรัษฎากรจึงเป็นกฎหมายพิเศษแตกต่างไปจากประมวลกฎหมายอาญา แต่อย่างไรก็ดีในเรื่องของการลงโทษตามประมวลรัษฎากรนั้นก็ยังคงต้องนำหลักกฎหมายอาญาทั่วไปเกี่ยวกับการลงโทษมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการพยายามกระทำความผิด ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน เป็นต้นเพราะหลักเกณฑ์เหล่านี้อยู่ในบทบัญญัติภาค 1 ของประมวลกฎหมายอาญา

นอกจากนี้การพิจารณาใช้ดุลพินิจในการลงโทษกรณีความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาด้วย โทษทางอาญาที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากรนั้นสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือโทษจำคุกและโทษปรับ กล่าวคือ ประเภทที่ 1.โทษจำคุก เป็นโทษที่หนักที่สุด เพราะกฎหมายระวางโทษไว้สูงที่สุดถึง 7 ปีใน

³พงศ์ชัย จินดา, "ความรับผิดชอบหลักเลี้ยงอากรศุลกากร," (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 113.

ความผิดฐานกระทำการอันเป็นเท็จ เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรตามมาตรา 37 และความผิดฐานเจตนาหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงภาษี ออกใบกำกับภาษี ใบเพิ่มหนี้ ใบลดหนี้ โดยไม่มีสิทธิที่จะออก นำใบกำกับภาษีปลอมมาใช้ ฯลฯ ตามมาตรา 90/4 ประกอบกับยังมีโทษปรับสูงสุดถึง 2 แสนบาทควบคุมกันไปด้วยเพราะมีคำว่า “หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้นศาลย่อมใช้ดุลพินิจลงโทษได้ทั้งโทษปรับและโทษจำ อนึ่งหลักอาชญาวิทยาถือว่าโทษจำคุกเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพที่สุดซึ่งสามารถทำให้จำเลยหรือผู้ต้องโทษกลับเป็นคนดีได้ เพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีโอกาสที่จะดูแลและปรับใช้หลักทัณฑ์วิทยาต่อผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคลได้ และโทษจำคุกยังเป็นโทษที่ทำให้ผู้ต้องโทษรู้สึกหวาดกลัวเนื่องจากจะต้องได้รับทุกขกรรมานที่ต้องจากบ้านซึ่งเคยอยู่ และจากครอบครัวอันเป็นที่รักตามหลักจิตวิทยา ประเภทต่อมาคือ โทษปรับ เป็นโทษที่ถือกันว่าเป็นโทษที่ดีกว่าโทษจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งนักอาชญาวิทยามีความเห็นพ้องต้องกันว่า ไม่ได้ผลในทางปราบปรามการกระทำความผิด เพราะผู้ถูกลงโทษไม่เซ็ดหลาบ และไม่ได้ผลในทางแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำความผิดเพราะระยะเวลาสั้นเกินไป ยิ่งไปกว่านั้นกลับมองว่าโทษจำคุกอาจทำให้จำเลยหรือผู้ต้องโทษมีจิตใจแข็งกระด้าง การจำคุกทำให้ผู้ต้องโทษเข้าไปปะปนอยู่ในสมาคมของอาชญากร ทำให้ผู้นั้นกลายเป็นอาชญากรหนักยิ่งขึ้นไปอีก และเมื่อพ้นโทษมาแล้วมักจะเข้าสังคมไม่ได้ หรือเข้าได้ยาก หากพิจารณาโทษปรับนั้นจำเลยหรือผู้ต้องโทษไม่มีทางจะเคยชินเพราะถูกปรับเมื่อใดก็เซ็ดทุกครั้ง อีกทั้งยังสามารถกำหนดจำนวนโทษปรับที่เหมาะสมกับจำเลยหรือผู้กระทำความผิดได้ทุกชั้น และนอกจากนี้โทษปรับยังเป็นผลดีในทางเศรษฐกิจต่อรัฐ โดยรัฐไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย อันเนื่องจากต้องรับภาระดูแลนักโทษ แต่ตรงกันข้ามกลับได้ค่าปรับเป็นเงินเข้าสู่งบประมาณแผ่นดินเสียอีก⁴ สำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรที่มีโทษทางอาญานั้น ส่วนใหญ่จะมีการบัญญัติโทษปรับคือค่าปรับทางอาญาไว้ทุกความผิด ซึ่งจำนวนค่าปรับทางอาญาที่สูงที่สุด คือปรับไม่เกินสองแสนบาท ในความผิดทำลาย ย้าย ซ่อนเร้น หรือโอนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด ตามมาตรา 35 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นเท็จ เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร ตามมาตรา 37 และความผิดฐานเจตนาหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงภาษี ออกใบกำกับภาษี ใบเพิ่มหนี้ ใบลดหนี้ โดยไม่มีสิทธิที่จะออก นำใบกำกับภาษีปลอมมาใช้ ฯลฯ ตามมาตรา 90/4 เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีโทษปรับนี้นั้นศาลย่อมมีอำนาจลดหย่อนผ่อนโทษ เพราะเหตุอันควรปราณีได้เช่นเดียวกับโทษทางอาญาอื่น ๆ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ อาทิเช่น การรับสารภาพที่เป็นประโยชน์ต่อคดี เป็นต้น และในทำนองกลับกันศาลย่อมมีอำนาจเพิ่มโทษ เพราะผู้กระทำความผิดมีสันดานเป็นผู้ร้ายหรือเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำซาก เช่น ทำผิดหลายครั้งไม่เซ็ดหลาบ เป็นต้น

⁴โกเมน ภัทรภิรมย์, “โทษปรับ,” ใน บทบัญญัติ เล่มที่ 303, (2516): 458.

2.2 ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร

รัฐบาลได้ตราประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2482 เป็นต้นมา ประมวลรัษฎากรได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อความเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความต้องการในด้านงบประมาณรวมหลายครั้ง บางครั้งก็เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อย บางครั้งก็เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในหลักการใหญ่ ๆ โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรมากกว่า 30 ครั้ง การแก้ไขโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรและประกาศของคณะปฏิวัติ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศและคำสั่งโดยอำนาจอธิบดีกรมสรรพากร อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีอากร ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า อากรแสตมป์ อากรมหรรพและภาษีบำรุงท้องที่ เป็นต้น อันเป็นการแก้ไขเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและปรับปรุงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีอากร

ประมวลรัษฎากรเป็นบทบัญญัติที่มีทั้งเนื้อหาทั้งสาระบัญญัติและสบัญญัติ เป็นเรื่องทั้งทางแพ่งและอาญา อีกทั้งคาบเกี่ยวทั้งเรื่องทางปกครองและทางกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นเพื่อความเข้าใจประเภทความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรู้ว่าประมวลรัษฎากรนั้นแบ่งออกเป็นกี่ลักษณะ ก็หมวดหมู่ และความผิดอาญาแต่ประเภทนั้นอยู่ในส่วนไหนของประมวลรัษฎากร กล่าวคือ ประมวลรัษฎากรได้แบ่งเนื้อหาภายในออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่ ลักษณะที่ 1 ข้อความเบื้องต้น และ ลักษณะที่ 2 ภาษีอากรฝ่ายสรรพากร โดยในแต่ละลักษณะแบ่งออกเป็นหมวดย่อยดังนี้

ลักษณะที่ 1 ข้อความเบื้องต้น

ลักษณะที่ 2 ภาษีอากรฝ่ายสรรพากร

หมวดที่ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

หมวดที่ 1 ทวิ คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากร

หมวดที่ 2 วิธีการเกี่ยวแก่ภาษีอากรประเมิน

หมวดที่ 3 ภาษีเงินได้

หมวดที่ 4 ภาษีมูลค่าเพิ่ม

หมวดที่ 5 ภาษีธุรกิจเฉพาะ

หมวดที่ 6 อากรแสดมปี

หมวดที่ 7 อากรมหรสพ (ยกเล็ก)

สำหรับบทกำหนดโทษทางภาษีอากรหรือความรับผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญาต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีนั้น ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบ้างเช่นกัน แต่น้อยครั้งมาก อาจเป็นเพราะว่าวัตถุประสงค์หลักของการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรนั้น ต้องการให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากร มากกว่าการที่จะมุ่งเน้นลงโทษผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีอากร

2.2.1 ความรับผิดทางแพ่งเกี่ยวกับภาษีอากร

การบังคับใช้กฎหมาย คือ การนำเอาตัวบทกฎหมายที่เป็นถ้อยคำอยู่ในกฎหมายหรือราชกิจจานุเบกษามาใช้บังคับให้เกิดผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายตามที่รัฐได้ตรากฎหมายนั้นขึ้น สำหรับประมวลรัษฎากรเป็นกฎหมายซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการภาษีอากรของประเทศ อันมีเจตนารมณ์ที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือ การหารายได้ให้แก่รัฐเพื่อรัฐจะได้นำเงินไปใช้ในการพัฒนาประเทศ รัฐสามารถทำให้กฎหมายภาษีอากรมีอำนาจบังคับได้โดยการกำหนดบทความรับผิดต่อผู้กระทำความผิดที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ ซึ่งในบางครั้งผู้กระทำความผิดอาจมีความรับผิดทางแพ่งเพียงอย่างเดียว อาทิเช่น กรณีการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีไม่ถูกต้อง จะมีความรับผิดทางแพ่งคือ ต้องเสียภาษีอากรเพิ่มพร้อมเบี้ยปรับและเงินเพิ่มตามที่กฎหมายกำหนดเป็นต้น แต่ในบางครั้งผู้กระทำความผิดอาจต้องมีความรับผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญาพร้อม ๆ กัน เช่น ในกรณีที่จงใจยื่นแบบแสดงรายการไม่ถูกต้อง ทำให้เสียภาษีน้อยไป อาจต้องมีความรับผิดทางอาญาในความผิดฐานหลีกเลี่ยงภาษีอากร ตามมาตรา 37 แห่งประมวลรัษฎากร และมีความรับผิดทางแพ่ง คือ ต้องเสียภาษีอากรพร้อมเบี้ยปรับ เนื่องจากการประเมินตนเองไม่ถูกต้อง ขณะเดียวกันจะต้องเสียดอกเบี้ยหรือเงินเพิ่ม เพราะไม่ได้เสียภาษีอากรภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด

ประมวลรัษฎากรได้มีการบัญญัติบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับภาษี ทั้งในส่วนของการกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญา และการกระทำความผิดที่มีความรับผิดทางแพ่ง อันมีลักษณะดังนี้

ความรับผิดทางแพ่งหรือมาตรการบังคับทางแพ่งมี 2 ชนิด คือ

ก). เบี้ยปรับ คือ เงินเพิ่มจำนวนภาษีอากร ในกรณีที่ผู้เสียภาษีอากรประเมินตนเองไม่ถูกต้องหรือให้ข้อความเพื่อการประเมินภาษีอากรของเจ้าพนักงานไม่ถูกต้อง ทำให้ภาษีอากรที่เสียน้อยกว่าที่ต้องเสียจริงหรือมีข้อผิดพลาดอย่างอื่น แต่เบี้ยปรับนี้อาจงดหรือลดได้ ดังที่ปรากฏในคำสั่ง กรมสรรพากรที่ ท.ป. 11/2529 เรื่องระเบียบการงดหรือลดเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มภาษีเงินได้และภาษีการค้า ตามมาตรา 22 มาตรา 26 มาตรา 67 ตี และ มาตรา 89 แห่งประมวลรัษฎากร

ข). เงินเพิ่ม คือ ดอกเบี้ยจากการชำระเกินกำหนด ถ้าผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร ไม่ชำระค่าภาษีอากรภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย จึงมีบทบัญญัติให้เสียดอกเบี้ยแก่รัฐด้วย ซึ่งเรียกว่า "เงินเพิ่ม" เงินเพิ่มนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับดอกเบี้ยที่ลูกหนี้ต้องชำระหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาชำระหนี้แล้วผิดนัด

การบังคับใช้กฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง เป็นเรื่องอำนาจการประเมินภาษีอากรของเจ้าพนักงานสรรพากร เพื่อให้ได้เงินภาษีอากรตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายพร้อมทั้ง เบี้ยปรับ และเงินเพิ่ม ซึ่งในอีกนัยหนึ่งก็คือการใช้มาตรการทางปกครองในการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวแก่กฎหมายภาษีอากร อนึ่งเบี้ยปรับ คือ เงินเพิ่มจากจำนวนค่าภาษีอากร นำมาใช้เมื่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีชำระหรือนำส่งภาษีไม่ครบถ้วน หรือขาดจำนวนไป แต่เบี้ยปรับนี้สามารถงดหรือลดได้ทั้งนี้ตามระเบียบที่กรมสรรพากรกำหนด ส่วนเงินเพิ่มนั้น คือ ดอกเบี้ยจากการชำระภาษีอากรเกินกำหนดเวลาซึ่งจะถูกนำมาใช้เมื่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรชำระหรือนำส่งภาษีอากรไม่ครบถ้วนภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย ผู้มีหน้าที่เสียภาษีนั้นมีหน้าที่ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่กรมสรรพากรหรือรัฐ ทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ยที่ต้องชำระ เมื่อพ้นกำหนดเวลาชำระหนี้ หรือตกเป็นฝ่ายผิดนัดตามนิติกรรมสัญญา หรือมูลละเมิดตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั่วไป ในบางครั้งกรมสรรพากรก็ได้มีการใช้มาตรการอภัยโทษทางภาษีอากรแก่ผู้เสียภาษีอากรที่ได้กระทำความผิดทางภาษีอากรทุกประเภท โดยให้ผู้กระทำความผิดทางภาษีอากร หรือผู้ที่หลีกเลี่ยงภาษีอากรมาชำระภาษีให้ถูกต้องครบถ้วน อันจะมีผลทำให้ได้รับการยกเว้นไม่ถูกเรียกเก็บเบี้ยปรับ หรือ เงินเพิ่มอีกทั้งยังไม่ต้องถูกลงโทษทางอาญาตามประมวลรัษฎากรทุกชนิด อันถือว่า การใช้มาตรการอภัยโทษทางภาษีอากรนี้เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรเข้าสู่ระบบภาษีได้

2.2.2 ความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับภาชีอากร

ความรับผิดชอบทางอาญาหรือโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดย ประหารชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 ได้เปลี่ยนโทษประหารชีวิตจากเอาไปยิงเสียให้ตาย เป็นฉีดสารพิษให้ตาย อย่างไรก็ตามประเภทของโทษตามประมวลกฎหมายอาญามีมากกว่าที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย ในประเทศสิงคโปร์มีการกำหนดโทษไว้ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ โทษประหารชีวิต จำคุก ริบทรัพย์สิน ปรับและ CANNING นอกเหนือจากโทษเหล่านี้แล้วประเทศสิงคโปร์ ผู้กระทำความผิดประเภทติดนิสัยอาจถูกลงโทษโดยวิธี CORRECTIVE and REFORMATIVE TRAINING, PREVENTIVE DETENTION ไว้อีกด้วย ความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับภาชีอากร หรือการบังคับโทษทางอาญาเกี่ยวกับภาชีอากรเป็นเรื่องอำนาจในการเปรียบเทียบปรับของเจ้าพนักงานสรรพากร การสอบสวนความผิดอาญาเกี่ยวกับภาชีอากรชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ และการฟ้องร้องดำเนินคดีของเจ้าพนักงานอัยการแก่ผู้ที่จะผิดกฎหมายภาชีอากรและความผิดนั้น ประมวลกฎหมายบัญญัติไว้ว่าต้องได้รับโทษทางอาญา ซึ่งมีทั้งโทษปรับและโทษจำคุก ซึ่งมีทั้งแนวคิดที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่าภาชีอากรควรมีการบังคับโทษทางอาญาควบคู่กันด้วยหรือไม่ กล่าวคือ ในฝ่ายที่เห็นด้วยให้มีการบังคับโทษทางอาญาควบคู่ไปกับการจัดเก็บภาชีอากรนั้น เห็นว่า การบังคับความรับผิดชอบทางแพ่งโดยการเรียกเบี้ยปรับและเงินเพิ่มนั้นมีผลเพียงเป็นการลงโทษทางการเงิน ซึ่งไม่ใช่วิธีการลงโทษที่ถูกต้อง การที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้นั้นมีความจำเป็นต้องนำโทษทางอาญามาปรับใช้ด้วย

ส่วนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการนำโทษทางอาญามาปรับใช้ด้วยนั้น เห็นว่าผู้กระทำความผิดทางภาชีอากร โดยลักษณะนิสัยและพฤติกรรมยังไม่ถึงขั้นเป็นอาชญากรที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยของสังคม ผู้กระทำผิดทางภาชีอากรที่ได้รับความรับผิดชอบทางแพ่งแล้วยินยอมชดเชยคืนตามที่ได้รับโทษนั้น ถือว่าเป็นการชดเชยคืนให้แก่สังคมแล้ว ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมารับโทษทางอาญาอีก ในทางกลับกันบุคคลผู้ได้รับความรับผิดชอบทางแพ่งชั้นหนึ่งแล้ว แต่กลับต้องมารับโทษทางอาญาซ้ำอีก ผู้นั้นอาจเสื่อมเสียชื่อเสียงและไม่อาจจะเข้าสังคมได้ สังคมอาจเป็นฝ่ายเสียหาย เพราะอย่างไรก็ดีสังคมนั้นยังมีความต้องการที่จะใช้บริการเพราะความสามารถของเขาประการใดประการหนึ่ง⁵

⁵บรรหาร บัณฑุกุล, "การป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาชีอากร," สรรพากรสาส์น, ปีที่ 30, ฉบับที่ 5 (กันยายน - ตุลาคม 2526): 47-48.

อย่างไรก็ตามประเทศต่าง ๆ ยังคงให้การสนับสนุนแนวคิดการนำโทษทางอาญามาใช้กับการภาษีอากร เพราะสังเกตได้จากประเทศต่าง ๆ นั้น ได้บัญญัติกฎหมายออกมารับรองการดำเนินคดีอาญาสำหรับการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากร เช่น ในสหรัฐอเมริกา มีการรวบรวมขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรสำหรับการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรไว้ใน Criminal Tax Manual แก้ไขฉบับปี 1994 ซึ่งได้วางหลักเรื่ององค์การผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากร กระบวนการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรทั้งในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล ส่วนในประเทศญี่ปุ่นกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรได้บัญญัติรับรองไว้ใน National Tax Violation Control Law ประเทศรัสเซีย มี The Russian Federation Tax Code และประเทศจีนมี Detailed Rules For the Implementation of the Law of the People's Republic of China to Administer the Levying and Collection of Taxes ที่วางหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรเป็นต้น

สำหรับประเทศไทย การบังคับโทษทางอาญาหรือการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรได้บัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายหลัก ๆ ทั้งหมด 3 ฉบับได้แก่ ประมวลรัษฎากร ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 8 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อปรากฏการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรขึ้น เจ้าพนักงานสรรพากรมีอำนาจที่สำคัญ คือ อำนาจในการยุติคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรตามประเภทความผิดที่ประมวลรัษฎากรระบุไว้ และอำนาจในร้องทุกข์กล่าวโทษทั้งนี้ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 8 เรื่องการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรต่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้เป็นพนักงานสอบสวนตามประเภทความผิดที่เจ้าพนักงานสรรพากรไม่สามารถยุติได้ จากนั้นเจ้าพนักงานตำรวจผู้เป็นพนักงานสอบสวนก็จะดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนฟ้องร้องคดีต่อเจ้าพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

การกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรมีลักษณะที่สำคัญคือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการชำระภาษีตามที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร การกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรสามารถตรวจพบได้โดยการตรวจสอบภาษีอากร โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่แยกต่างหากจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับแบบแสดงรายการและรับชำระภาษีอากรจากผู้มีหน้าที่เสียภาษี ด้วยวิธีทำการตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนรายได้รายจ่าย ในรอบระยะเวลาหนึ่ง ๆ (ปีภาษีหรือรอบระยะเวลาบัญชี) ในรายได้สงสัย หรือในกรณีที่ผู้เสียภาษีเคยยื่นแบบแสดงรายการไว้ แล้วหยุดยื่นแบบแสดงรายการ หรือเสียภาษีไม่ถูกต้อง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เสียภาษีผู้นั้นมีเจตนาหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร กรมสรรพากร

จะใช้มาตรการติดตามผู้เสียหายโดยการออกหนังสือเตือน หรือหนังสือเชิญพบโดยการออกหมายเรียก

หมายเรียกที่เจ้าพนักงานสรรพากรมีอำนาจออกได้ คือ หนังสือซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเพื่อเรียกบุคคล พยานบุคคล หรือพยานเอกสารให้ไปให้ถ้อยคำ ให้ส่งเอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นอันควรแก่เรื่อง ซึ่งตามประมวลรัษฎากร หมายถึง หนังสือ ซึ่งออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร ถึงบุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร หรือพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือเพื่อประโยชน์ในการเสาะแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเสียภาษีอากรของบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดส่งพยานเอกสาร หรือให้มาให้ถ้อยคำ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19 มาตรา 23 แห่งประมวลรัษฎากร โดยมีเหตุผลสรุปได้ว่าในกรณีที่เจ้าพนักงานประเมิน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ใดแสดงรายการตามแบบที่ยื่นไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง หรือไม่บริบูรณ์ เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจออกหมายเรียกตัวผู้ยื่นรายการนั้นมาไต่สวนได้ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะได้ไต่สวนให้ทราบข้อเท็จจริง ว่ายื่นรายการไม่ถูกต้อง หรือไม่ยื่นรายการเสียภาษีเงินได้ เพราะเหตุใด แต่ต้องให้เวลาล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน นับแต่วันส่งหมายสำหรับการออกหมายเรียกตามมาตรา 19 และมาตรา 23 แห่งประมวลรัษฎากร

โดยสรุปก็คือการกระทำความผิดตามประมวลรัษฎากรจะถูกตรวจพบได้ก็ต่อเมื่อมีการตรวจสอบภาษี ซึ่งเมื่อพบว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้ยื่นรายการไว้ไม่ถูกต้อง หรือเคยยื่นแบบแสดงรายการแล้วหยุดยื่นแบบแสดงรายการ ก็จะมีการออกหมายเรียกมาเพื่อทำการตรวจสอบได้ สอน และทำการประเมินแจ้งจำนวนภาษีที่ขาดหรือที่ควรจะเสียให้ทราบพร้อมกับกำหนดจำนวนเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ซึ่งเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยใช้มาตรการบังคับทางแพ่งก่อน เว้นแต่ในรายที่เจ้าพนักงานสงสัยหรือมีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร ก็จะดำเนินการโดยใช้มาตรการบังคับทางอาญา

2.3 ความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

การกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากร เช่น การหลีกเลี่ยงภาษีอากรถือเป็นการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง⁶ ที่พบเห็นได้บ่อยในสังคมไทย โดยปกติแล้วการสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากร จะเกิดหลังจากที่เจ้าพนักงานสรรพากรทำการ

⁶วีระพงษ์ บุญญภูภาส, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับพัฒนาการของอาชญากรรม," วารสารนิติศาสตร์ 21,4 (ธันวาคม 2534): 173.

รวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐานทางภาษีอากรต่าง ๆ เมื่อตรวจพบว่ามีกรกระทำผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรเกิดขึ้น เจ้าพนักงานสรรพากรมีหน้าที่ต้องทำการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 8 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2520 ข้อ 2 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “นับแต่วันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร เว้นแต่ดำเนินการตามคำขอของเจ้าพนักงานตามประมวลรัษฎากร” พนักงานสอบสวนจึงจะเกิดอำนาจการสอบสวนความผิดอาญาที่เกี่ยวกับภาษีอากรนั้น ๆ ได้ สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานสรรพากรว่าไม่มีอำนาจการสอบสวนคดีอาญาเกี่ยวกับภาษีอากร การตรวจสอบรวบรวมข้อเท็จจริงในชั้นเจ้าพนักงานสรรพากรถือว่าเป็นเพียงขั้นตอน “การสืบสวน” คดีอาญาเท่านั้น ดังนั้นอำนาจในการสอบสวนความผิดอาญาที่เกี่ยวกับภาษีอากร จึงอยู่ที่พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจ เช่นเดียวกับความผิดอาญาโดยทั่วไป

เมื่อการกระทำผิดทางอาญาเกี่ยวกับภาษีอากร เป็นการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง การประกอบอาชญากรรมดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจหรือระบบภาษีของประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงความหมายและลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจว่ามีการนิยามให้ความหมายโดยละเอียดเพียงใด และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหน่วยงานใดบ้างที่เข้ามามีบทบาทต่อการบังคับใช้กฎหมายต่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้

2.3.1 ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

การกระทำผิดทางเศรษฐกิจถูกเรียกในชื่อที่แตกต่างกัน โดยนักวิชาการหลายท่าน อาทิเช่น อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White-Collar-Crime) อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) อาชญากรรมทางการพาณิชย์ (Commercial Crime) อาชญากรรมที่เกิดจากหน่วยงานธุรกิจเอกชน (Corporate Crime) องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) อาชญากรรมอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ (Occupation Crime) เป็นต้นซึ่งทั้งหมดล้วนมีความหมายทำนองเดียวกัน คือการกระทำผิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ⁷ โดยเป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ ที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ การเรียกว่าอาชญากรรม

⁷วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547), หน้า 5.

ทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประกอบอาชญากรรมประเภทนี้ และครอบคลุมถึงการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจทั้งหมด

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจถูกนำเสนอขึ้นโดย Edwin H. Sutherland ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับ White-Collar-Crime หรืออาชญากรรมคอเชิ้ตขาว โดยได้เสนอรายงานวิจัยเมื่อปี ค.ศ. 1949 เพื่อเรียกร้องให้คนหันมาสนใจการกระทำความผิดของบุคคลในวงสังคมชั้นสูง โดยเปลี่ยนความเชื่อที่ว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นในชนชั้นล่างของสังคมเท่านั้น และได้ให้นิยามว่าเป็นความผิดที่กระทำลงโดยบุคคลที่มีผู้รับหน้าถือตา มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (person in upper socio-economic class) ได้อาศัยตำแหน่งหน้าที่การงานของเขาเหล่านั้นเป็นช่องทางในการกระทำความผิด และความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อวงธุรกิจตลอดจนเศรษฐกิจของประเทศ⁸

อย่างไรก็ดี ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ความหมายเดิมที่ท่าน Sutherland ได้ให้ไว้แคบเกินไป เพราะไม่ครอบคลุมถึงการกระทำที่อยู่นอกการประกอบอาชีพของผู้กระทำความผิด เช่น การโกงภาษีเงินได้ และไม่สามารถนำไปอธิบายการดำเนินธุรกิจบางอย่างที่มีการประกอบอาชญากรรมเป็นกิจกรรมหลัก⁹ โดยตั้งบริษัทขึ้นมาประกอบอาชญากรรมโดยตรง เช่น การตั้งบริษัทขายตรงบังหน้าเพื่อหลอกลวงหรือฉ้อโกงลูกค้า ซึ่งต่อมาได้มีการศึกษาถึงห้างหุ้นส่วนบริษัทกระทำความผิดคือ Corporate Crime

นักอาชญาวิทยาอีกท่านหนึ่ง ซึ่งมองภาพของอาชญากรรมประเภทนี้ในมุมกว้างขึ้น ชื่อ Reckless จัดให้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (White-Collar-Crime) อยู่ในประเภทของอาชญากรรมอาชีพที่ใช้เทคนิคชั้นสูงในการกระทำความผิด ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพหรืออาชีพที่ตนถนัด ยังมีคุณสมบัติพิเศษต่างจากอาชญากรรมอาชีพธรรมดา¹⁰ คือ

⁸Edwin H. Sutherland, White Collar Crime,(New York: Holt, rineheart and Winton: 1961), pp. 9-10.

⁹โสทร วณิชเสถียร, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีและปฏิบัติ, (กรุงเทพฯ : ธรรมศาสตร์), หน้า 2.

¹⁰วีระพงษ์ บุญญภาส, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 90," วารสารกฎหมายจุฬา, ปีที่ 14, ฉบับที่ 2 (มกราคม 2536): หน้า 1-2

- 1.เป็นผู้ที่มีภูมิหลังที่ดีกว่าอาชญากรอาชีพธรรมดา มีความเฉลียวฉลาด มีบุคลิกดี เป็นที่ยอมรับนิยมของคนทั่วไป
- 2.ใช้เทคนิคชั้นสูง ซึ่งมีประสิทธิภาพในการกระทำความผิด ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทำความผิดแล้ว จึงทำให้ยากแก่การสืบสวนสอบสวนจับกุม
- 3.ประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะไม่สะท้อนขวัญของประชาชน ไม่สร้างความโกรธแค้นแก่เจ้าทุกข์ในระยะแรก
- 4.มีวิธีการทำลายหลักฐานได้แนบเนียน เหลือหลักฐานมัดตัวน้อยที่สุด
- 5.เป็นอาชญากรรมที่ให้รายได้สูง และวิถีทางการดำเนินชีวิตของอาชญากรพวกนี้ปะปนอยู่กับสังคมของพลเมืองที่ดี

นักอาชญาวิทยาท่านหนึ่งคือ Aubert ได้มองย้อนไปในอดีต ได้กล่าวถึงเหตุผลว่าทำไมสังคมจึงไม่ประณามการกระทำที่ถือว่าเป็นอาชญากรคอเช็ตขาว (White-Collar-Crime) ในสังคมยุคก่อน ๆ เหตุผลคือ

- 1.พฤติกรรมที่ถือว่านักธุรกิจสร้างความเสียหายให้กับสังคมส่วนรวม เพิ่งจะถือว่าเป็นการกระทำความผิดเมื่อประมาณปลายศตวรรษที่ 18 โดยถือว่าการฉ้อโกง การปลอมแปลง หรือการโฆษณาที่ไม่ตรงตามความจริง ให้เป็นความผิดอย่างหนึ่งเมื่อปลายศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา แต่การพิสูจน์ในยุคนั้นต้องมีการพิสูจน์อย่างชัดเจนว่าผลการหลอกลวงปลอมแปลงโฆษณาสร้างความเสียหายให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างมาก นอกจากนี้ปรัชญาในส่วนของประกอบธุรกิจที่เรียกว่า “การประกอบธุรกิจอย่างเสรี” โดยถือว่าผู้บริโภครองต้องระวังตัวเอง ถ้าไม่ระวังพลาดพลั้งก็เสียเปรียบเอง ขอบเขตของปรัชญานี้ใช้กันอย่างกว้างขวางมากในยุคนั้น จนทำให้เกิดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง”

- 2.สาธารณชนมักจะไม่ค่อยมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน ในการคัดค้านอาชญากรคอเช็ตขาว (White-Collar-Crime) เพราะสาธารณชนมองว่าอาชญากรรมประเภทนี้ยังอยู่กำกึ่งระหว่างพฤติกรรมธรรมดาของนักธุรกิจที่ต้องแสวงหากำไร และความได้เปรียบกับการฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งต่างจากอาชญากรที่ใช้กำลังรุนแรงทั่วไป ซึ่งมักจะมีการแสดงออกในรูปแบบที่รุนแรงเสมอ การที่ประชาชนมองว่าอาชญากรคอเช็ตขาวอย่างไม่น่าประณามเช่นนี้ ทำให้การร่วมมือของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ไม่ดีเท่าที่ควรหรือแทบจะไม่ให้ความร่วมมือเลย

ต่อมานักอาชญาวิทยาอีกท่านหนึ่ง คือ Herbert Edelhertz ได้ขยายความหมายของ White-Collar-Crime ว่าการกระทำที่ผิดกฎหมายธรรมดาเดียว หรือการกระทำที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่องหรือเกี่ยวข้องกันหลายกรรมหลายวาระกระทำลงโดยวิธีทางที่ไม่เกี่ยวข้องกับกายภาพ ไม่มีการใช้กำลังแต่เป็นการปกปิดซ่อนเร้น หรือหลอกลวงเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือเพื่อที่จะได้มาซึ่งความได้เปรียบทางธุรกิจหรือทางส่วนตัว¹¹ คำนิยามใหม่นี้ ทำให้เรียกอาชญากรรมคอเช็ตขาวว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มปาก

อย่างไรก็ดี นักวิชาการที่ทำการศึกษาการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจจำนวนหนึ่งยังเลือกที่จะใช้คำอื่นแทน เช่น J.E. Conkin ได้เรียกว่า อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) พร้อมทั้งให้ความหมายว่า หมายถึง การกระทำที่ผิดกฎหมายและลงโทษทางอาญาได้เป็นการกระทำโดยปัจเจกบุคคลหรือหลายคนในการประกอบอาชีพที่ถูกกฎหมายในวงการค้า หรืออุตสาหกรรมได้กระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายเงินหรือการสูญเสียทรัพย์สิน หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจหรือทางส่วนตัว¹²

ในมุมมองของ Conkin นั้น นักธุรกิจที่อาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ โดยไม่คำนึงว่าผู้อื่นจะได้รับความเสียหายหรือไม่ หรือกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่ ถือเป็นการประกอบอาชญากรรมทางธุรกิจแล้ว

L.E. Sanrager และ J.F. Short เรียกอาชญากรรมประเภทนี้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของ Organization Crime โดยให้นิยามว่า การกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือการละเว้นไม่ปฏิบัติที่เป็นการผิดกฎหมาย เป็นการกระทำที่เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรที่บังเกิดผลกระทบในทางกายภาพหรือทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรงต่อลูกค้า พนักงาน ลูกค้า ผู้บริโภค หรือสาธารณชนทั่ว ๆ ไป¹³

¹¹Herbert Edelhertz, The Nature Impact and Persecution of White-Collar-Crime, (Washington D.C.: U.S. Government Printing Office, 1970), p. 5.

¹²J.E. Conkin, Illegal Corporate Behavior,(Washington D.C.: U.S. Government Printing Office, 1979), p. 143.

¹³L.S. Sanrager and J.F. Short, "Toward a Sociology of Organizational Crime," Social Problems,Vol. 25 (1977): 407.

คณะกรรมการของสมาคมทนายความของสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ พฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย มีการ แสดงออกที่ไม่ รุนแรง ส่วนมากเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการหลอกลวง การปลอมแปลง การ ปกปิดซ่อนเร้น การยักย้ายถ่ายเท การละเลยต่อหน้าที่ หรือการใช้อุบายที่ผิดกฎหมาย¹⁴

สำหรับประเทศไทยได้มีผู้ให้นิยามความหมายของการทำความผิดทาง เศรษฐกิจไว้ด้วยกันหลายท่าน แต่เนื่องจากบ่อยครั้งที่การก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีความ คาบเกี่ยวอยู่กับการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นจึงต้องมีเส้นแบ่งกันระหว่างการ กระทำที่ผิดกฎหมายกับการกระทำที่จะถือว่าเป็นการผิดกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายออก จากกัน ซึ่งความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจำแนกออกเป็น 2 แนวทาง คือ¹⁵

1.แนวทางที่ยึดถือเอากฎหมายเป็นกรอบพิจารณา โดยมองว่าอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจเป็นการทำความผิดกฎหมายเหมือนเช่นอาชญากรรมอื่น ๆ เพียงแต่มีรูปแบบ ลักษณะของบุคคลที่กระทำ หรือผลกระทบในวงกว้างต่างกันไปเท่านั้น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ไม่จำกัดเฉพาะแต่เป็นการกระทำผิดกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่อาจผิดกฎหมายลักษณะอื่นได้ แต่ ที่สำคัญการกระทำผิดนั้นต้องส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศด้วย

ร.ศ. วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้ให้ความหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า การ กระทำความผิดต่อกฎหมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยมีได้ จำกัดเฉพาะความผิดกฎหมายอาญาเท่านั้น ผู้กระทำความผิดดังกล่าวมักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพ ในทางสังคม มีตำแหน่งหน้าที่การงานและความรู้

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะแฝงเร้นอยู่ในกิจการที่ได้รับอนุญาต เป็นการ กระทำโดยบุคคลที่มีสถานภาพหรืออำนาจในสังคม และเป็นอันตรายต่อความผาสุกและสวัสดิ ภาพของ ประชาชนโดยในมุมมองอย่างแคบ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีขอบเขตการกระทำที่

¹⁴Committee on Economic offenses, "Section of Criminal Justice," Final Report of the American Bar Association, (December 1976): 31.

¹⁵จรัญ โฆษณานันท์, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย," ใน เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย, (คณะ นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง : 2530), หน้า 67-68.

ฝ่าฝืนต่อกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์เท่านั้น เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการธนาคาร การเงินหลักทรัพย์และเครดิตฟองซิเอร์ เท่านั้น แต่หากมองอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในมุมมองอย่างกว้างแล้ว จะมีขอบเขตการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ทุกชนิด ซึ่งได้แก่ การคอร์รัปชัน การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบผลิตและการค้ายาเสพติด การลักลอบขุดแร่เดือนออกไปขายต่างประเทศ หวยเถื่อน บ่อนการพนัน การกินคอมมิชชั่นจากการกู้เงินต่างประเทศโดยฉ้อฉล การซื้อน้ำมันเถื่อน ซ้ออาวุธ การก่อสร้าง ตลอดจนการซื้อของของ ราชการและรัฐวิสาหกิจ การปลอมปนสินค้าส่งออก เช่น ข้าว หรือพืชไร่ การโกงน้ำหนักสินค้า การโกงและการหลีกเลียงภาษีทุกรูปแบบ การเอาวัดเอาเปรียบและทุจริตเกษตรกรและความผิดที่เกิดจากธนาคารพาณิชย์¹⁶

ดังนั้น ตามแนวกฎหมายถือว่าหาก การประกอบธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนทางธุรกิจมากที่สุด แต่การกระทำนั้นมิได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายใด ๆ ก็ยังไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แม้ว่าจะทำให้ผู้อื่นต้องเสียเปรียบหรือเสียหายจากการกระทำ จากการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนดังกล่าวก็ตาม

2.แนวทางที่ยึดเอาการเอาวัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจเป็นกรอบพิจารณา โดยมุ่งสู่ปัญหาความเลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งโยงถึงทฤษฎีมาร์กซิสต์เรื่องมูลค่าส่วนเกิน โดยถือว่าผู้ที่ทุจริตเอาส่วนเกินของการผลิตไปย้อมถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ไม่จำกัดว่าผู้ทุจริตนั้นเป็นใคร¹⁷

ดร. อภิชัย พันธเสน ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจว่า “ใครก็ตามที่พยายามแย่งยึดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยไม่ชอบ เนื่องจากมีอำนาจมืด มีความฉลาด มีอำนาจทางเศรษฐกิจ มีพลังกำลัง หรือมีอิทธิพลทางกฎหมาย ทางทหาร ทางการเมืองเหนือกว่า

¹⁶คณิน บุญสุวรรณ, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ นักบ่อนทำลายชาติที่แท้จริง,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2529), หน้า 3.

¹⁷อภิชัย พันธเสน, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย,” ใน เอกสารสรุปการอภิปราย เรื่อง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย, (คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง : 2530), หน้า 20.

ย่อมถือได้ว่าเป็นการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ก็เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ¹⁸

คณิน บุญสุวรรณ ได้ให้ความหมายไว้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ การกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรง หรือบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะกระทำนั้น ผู้กระทำมีเจตนาหรือไม่มีเจตนา ผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมาย มีกฎหมายหรือไม่มีกฎหมายห้ามก็ตาม กฎเกณฑ์ทางกฎหมายและการปรับใช้กฎเกณฑ์ทางกฎหมายอย่างไม่ลำเอียง ไม่อาจนำไปสู่จุดหมายของความยุติธรรมทางสังคมได้เสมอไป การพิจารณาความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยอาศัยกฎเกณฑ์ทางกฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอ นักกฎหมายจะต้องใช้วิจยารณญาณให้เกินกว่าเรื่องความยุติธรรมทางกฎหมายและเน้นความสำคัญของเรื่องความยุติธรรมในทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นส่วนประกอบด้วย

2.3.2 ลักษณะและการจำแนกการทำความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากร

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นการประทุษร้ายต่อสังคมที่มีลักษณะซึมลึก อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ และกับทุกคน คือมองโดยทั่วไปแล้วไม่เห็นหรือปรากฏตัวผู้เสียหายเด่นชัด บางคนไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าตนตกเป็นผู้เสียหายแล้ว ทั้งๆ ที่ถูกหลอกลวงจนเสียเงินเสียหายไปแล้ว¹⁹

ลักษณะของการทำความผิดทางเศรษฐกิจมิใช่เป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการละเมิดในทางแพ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นความผิดในทางอาญาซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างชัดเจน ผู้กระทำความผิดมีแรงจูงใจทางด้านผลประโยชน์และด้านการเงินหวังผลประโยชน์อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด บางครั้งผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีฐานะ ชื่อเสียง และได้รับความไว้วางใจจากสังคม ความผิดทางเศรษฐกิจจะทำลายความมั่นคงทางการเงินของบุคคล สาธารณชนและวิสาหกิจของเอกชน ความผิดซึ่งเกิด

¹⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

¹⁹เข็มชัย ชุตินวงษ์, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย," ใน เอกสารสรุปการอภิปราย เรื่อง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย, (คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง : 2530), หน้า 37-38.

อย่างแพร่หลายซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อสังคมได้ และยังเกี่ยวพันกับการฟอกเงินอันจะนำไปสู่การสนับสนุนกิจกรรมที่ผิดกฎหมายต่อไปอีก

ลักษณะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แบ่งออกได้ดังต่อไปนี้²⁰

ประการที่หนึ่ง เป็นการกระทำผิดกฎหมาย หรือแฝงเร้นการกระทำผิดกฎหมายไว้ในกิจการที่ถูกกฎหมายซึ่งได้รับอนุญาตแล้วมีการจำแนกรูปแบบของการกระทำไปในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในด้านที่เป็นการกระทำแบบลักลอบประกอบการและประกอบการโดยเปิดเผย แต่ผิดกฎหมาย เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การผลิตและลักลอบทำแร่เถื่อน การค้าของหนีภาษี การประกอบการผิดกฎหมายในเรื่องการเงิน การคลัง การธนาคาร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ การประกอบธุรกิจแชร์และแชร์ลูกโซ่ ทำนองนี้ ตามที่ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดไว้แล้วว่าเป็นความผิด

ประการที่สอง มีวิธีปกปิดความผิดและพยายามทำลายหลักฐาน เพื่อไม่ให้มีหลักฐานผูกมัดตน ทั้งนี้ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีความซับซ้อนและมีการกระทำทุกอย่งค่อยเป็นค่อยไปใช้เวลานานพอสมควร จึงจะรู้ถึงความเสียหายทำให้การค้นหาลักษณะเป็นไปด้วยความยากลำบากไม่ทันต่อเหตุการณ์ อันเป็นการเปิดโอกาสให้อาชญากรรมประเภทนี้สามารถปกปิดทำลาย ซ่อนเร้นหลักฐานได้เป็นอย่างดีด้วยอำนาจเงินที่ได้มาจากการกระทำผิดทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดอิทธิพลมืดในการปิดปากพยาน ติดสินบนเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าพนักงานของรัฐ รวมทั้งการจ้างผู้อื่นให้รับสารภาพแทนได้ จึงยากที่จะทำลายได้ถึงแหล่งต้นตอที่แท้จริง

ประการที่สาม เนื่องจากพฤติกรรมของการกระทำที่มีลักษณะซ่อนเร้น แอบแฝงสังเกตเห็นหรือพบความผิดได้ยาก บางครั้งผู้ถูกกระทำไม่รู้สึกรู้ว่าตัวเองกำลังถูกกระทำหรือตกเป็นเหยื่อ ซึ่งกว่าจะรู้ตัวก็ต่อเมื่อเกิดผลขึ้นแล้ว ประกอบกับไม่มีภาพพจน์ที่เขย่าขวัญประชาชน ไม่มีลักษณะสร้างความหวาดกลัวคุกคาม หรือข่มขวัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ถูกกระทำ

²⁰สิทธิ จิโรจน์, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย," ใน เอกสารสรุปการอภิปราย เรื่อง อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย, (คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง : 2530), หน้า 7.

โดยตรง²¹ ทำให้ผู้เสียหายไม่รู้สึกรู้ว่าตนได้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมแล้ว แต่กลับคิดว่าเป็น การเสียเปรียบในเรื่องของธุรกิจการค้าปกติเท่านั้น ทศนคติ ค่านิยมของผู้ถูกระทำจึงมีความรู้สึก ต่อต้านไม่รุนแรงเทียบเท่าอาชญากรรมธรรมดาและไม่สร้างความโกรธแค้นให้กับผู้พบเห็น

ประการที่สี่ มีความรู้ความชำนาญ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็ใน ด้านการจัดการหรือการจัดฉาก มีการใช้เครื่องมือเข้าช่วย เช่น พวกคอมพิวเตอร์ เอกสารทางการ ค้า ประกอบกับมีการตระเตรียมวางแผนอย่างดี การกระทำผิดจะดำเนินการกันอย่างเป็นระบบ มี การศึกษาหาข้อมูลวางแผนและจัดกาเรื่องอื่นไว้พร้อมสรรพ จึงยากต่อการสืบสวนสอบสวน จับกุม และพิพากษา

ประการที่ห้า มักกระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพหรือบารมีใน สังคมโดยเฉพาะผู้ทรงอิทธิพล หรือผู้มีอำนาจทางการเมือง มีอำนาจกฎหมายอยู่ในมือ ในข้อนี้คน ธรรมดาไม่กล้าจะทำ มีข้อเท็จจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ประการหนึ่ง ก็คือ ในวงการเมืองเองก็มี อาชญากรรมทางเศรษฐกิจปะปนอยู่ไม่น้อยเช่นกัน บุคคลเหล่านี้มักดำรงอยู่ 2 ฐานะคือ ฐานะที่ ได้รับเลือกมาจากความไว้วางใจของราษฎร และมีฐานะของโจรสลูด

ประการที่หก การทำความผิดทางเศรษฐกิจยากที่จะดำเนินการได้ด้วยคน เพียงคนเดียว มักจะดำเนินการโดยหลายคนหลายกลุ่ม รวมทั้งมีประชาชนเข้าร่วมทั้งโดยรู้และไม่ รู้ตัวจนเชื่อมโยงเป็นขบวนการในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อีกทั้งยังมีแนวโน้มจะรวบรวมกันเป็น องค์กรอาชญากรรมและขยายตัวออกเป็นอาชญากรรมข้ามชาติต่อไป

ประการที่เจ็ด มีลักษณะเป็นอันตรายต่อความผาสุกและสวัสดิภาพของ ประชาชน ความเสียหายมีมูลค่ามากกว่าอาชญากรรมธรรมดา จำนวนผู้เสียหายในแต่ละครั้งมี เป็นจำนวนมากและนอกจากมีลักษณะของการทำร้ายมหาชนแล้ว อาจกล่าวได้ว่า รัฐก็นับว่าเป็น ผู้เสียหายด้วยเช่นกัน เพราะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจบ่อนทำลายทางเศรษฐกิจ ทำลายการ ลงทุน ชัดขวางการพัฒนาเติบโตทางสังคมและในแง่ของความมั่นคง ซึ่งบางลักษณะมีผลส่งไปถึง การทำลายศีลธรรม ประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมชาติด้วย

เนื่องจากธรรมชาติของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มักมีพฤติกรรมที่ไม่รุนแรง ไม่ ใช้กำลังทำร้าย ไม่ใช่อาวุธ ไม่ใช่การข่มขู่ ไม่ใช่วิธีเผชิญหน้าเหมือนความผิดฐานปล้นฆ่า ส่วนใหญ่

²¹โสทร วณิชเสถียร, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีและปฏิบัติ, (กรุงเทพฯ : ธรรมศาสตร์), หน้า 7.

แล้วจะเกิดขึ้นมาจากการละเมิดต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมายทั้งโดยตรงและโดยปริยาย ไม่ว่าจะเป็นการทำให้บิดเบือนไปซึ่งมูลค่าของทรัพย์สิน โดยเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการลักทรัพย์ ข้อโกง หลอกหลวง ต้มตุ๋น การปลอมแปลง ปกปิด ซ่อนเร้น การใช้อุบายที่ผิดกฎหมาย หรือความไม่ซื่อสัตย์ในการดำเนินกิจการที่ได้รับมอบหมาย มีลักษณะทรยศหักหลังระหว่างกัน เพื่อยกย้ายถ่ายทรัพย์สินเงินทองของผู้อื่นรวมทั้งนายจ้าง ห้างร้าน องค์การ รัฐวิสาหกิจ และส่วนราชการ หรือการละเลยต่อหน้าที่ มักจะกระทำร่วมกันหลายคนด้วยวิธีการที่ได้ศึกษาและวางแผนกันมาก่อนแล้ว

จุดมุ่งหมายของการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น เป็นไปเพื่อมุ่งประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน คือ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเป็นสำคัญ หากมีการประทุษร้ายต่อร่างกายหรือชีวิตเกิดขึ้นนั้น ไม่ใช่จุดมุ่งหมายเป็นเพียงวิธีการที่จะให้ได้ซึ่งทรัพย์สิน อาจจะเป็นเหตุการณ์ที่จำต้องกระทำลงไปด้วยเหตุบังเอิญ หรือเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้า หรือเหตุสุดวิสัยที่ต้องทำเช่นนั้น ดังนั้น แม้จะมีการกระทำผิดอย่างอื่นเกิดขึ้นไปบ้าง ระหว่างประกอบคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ความผิดฉ้อโกง ซ่องโจร ครอบครองหรือพกพาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต ทำร้ายร่างกายหรือฆ่าผู้อื่น เป็นต้น ความผิดเหล่านี้ถือไม่ได้ว่าเป็นเป้าหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คงเป็นการเตรียมการ หรือเหตุจำเป็นที่ต้องกระทำลงไป เพื่อความสะดวกต่อการกระทำผิดหรือหลบหนีเท่านั้น

ลักษณะของความผิดนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อความประสงค์ต่อความมั่นคงทางธุรกิจ การค้า การหารายได้ การประกอบกิจการอันกระทบถึงความปลอดภัยของประชาชน และมักเกี่ยวพันถึงบุคคลในราชการด้วย และทางราชการต้องเสียเงินมากมายในการปราบปรามรวมทั้งการติดตามความเคลื่อนไหวและจับกุมได้ปีละมาก ๆ²²

จากลักษณะพิเศษของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกับอาชญากรรมธรรมดาสามารถเปรียบเทียบลักษณะที่แตกต่างกันได้ดังนี้

²²บัญญัติ วิสุทธีมรรค, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ," วารสารอัยการ ปี 13, ฉบับ 148 (มิถุนายน 2533): 14.

ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับอาชญากรรมธรรมดา

อาชญากรรมธรรมดา	อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
1. เกิดขึ้นโดยอาศัยช่องว่างและโอกาสในการกระทำผิดโดยทั่วไป	1. เกิดขึ้นโดยอาศัยโอกาสและช่องว่างทางความรู้ในวิชาชีพหรือตำแหน่งหน้าที่
2. ผลการกระทำจะปรากฏในระยะเวลาอันสั้น ผู้เสียหายจะรู้ตัวรวดเร็วและเกิดผลโดยตรงต่อผู้เสียหาย	2. กว่าจะรู้ผลของการกระทำต้องใช้เวลาานและอาจมีผู้ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก
3. พยานยืนยันการกระทำผิดได้อย่างชัดเจน	3. ความชัดเจนของพยานหลักฐานหาได้ยาก อาจต้องประสบปัญหาในระเบียบปฏิบัติ
4. มีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ถูกรกระทำ รวมถึงประชาชนผู้ได้รับทราบเหตุการณ์	4. อาจไม่ก่อความรู้สึกร่วมต่อบุคคลหรือประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องจากผลเสียหายที่เกิดขึ้น
5. ทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายอยู่ในวงเงินไม่สูง และการประกอบอาชญากรรมโดยทั่วไปเป็นการกระทำโดยเฉพาะบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้	5. ทรัพย์สินเสียหายหรือประทุษร้ายมีวงสูง และมักจะมีการกระทำผิดในรูปขบวนการหรือองค์การหรือกลุ่ม
6. มีผลกระทบต่อสวัสดิภาพของประชาชนในวงจำกัด	6. มีผลกระทบต่อประชาชนและเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศเป็นส่วนรวม

ประเภทความผิดต่าง ๆ ที่อยู่ในขอบเขตความหมายของคำว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

เมื่อกฎหมายถูกใช้เป็นเครื่องกำหนดว่า การกระทำเช่นใดที่ถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การกำหนดดังกล่าวขึ้นอยู่กับกรมองขอบเขตความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจด้วยมุมมองเช่นใด ซึ่งแต่เดิมกฎหมายมักจะเส้นในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ความผิดเกี่ยวกับแร่ ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี ซึ่งการกระทำ ความผิดดังกล่าวมักกระทำอย่างเป็นกระบวนกรและปรากฏผู้มีอิทธิพลเกี่ยวข้องของหนุนหลัง แต่ในปัจจุบันอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ขยายวงกว้างออกไปอย่างมาก อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่พบเห็นได้บ่อยที่สุดในปัจจุบันก็คือ การบิดเบือนบัญชีการเงินของห้างหุ้นส่วน บริษัทต่างๆ การยก

ย้ายถ่ายเทในการแลกเปลี่ยนสินค้า การให้สินบนในวงการธุรกิจ การใช้อิทธิพลทางการเงินโน้ม
 น้าวให้มีการออกกฎหมายเพื่อให้ตนเองหรือกลุ่มของตนได้รับผลประโยชน์ การเสนอข้อมูลที่เป็น
 เท็จในการโฆษณา การคดโกงเครื่องชั่ง เครื่องวัด การหลีกเลียงภาษีการล้มละลายโดยฉ้อฉล²³ ทำ
 ให้กฎหมายต้องขยายขอบเขตของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจให้กว้างออกไปเพื่อให้ครอบคลุมถึง
 การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบันตั้งแต่การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคให้พ้น
 จากการเอาเปรียบ และมีความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร ยา และเครื่องใช้อื่น ๆ การ
 ควบคุมราคา ไปถึงการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ และธุรกิจ
 ธนาคาร

ด้วยความจำเป็นของรัฐที่จะต้องดำเนินการปราบปรามเพื่อลดความเสียหาย
 มูลค่ามหาศาลลง รัฐจึงต้องสร้างหน่วยงานที่มีลักษณะเฉพาะมาทำหน้าที่ปราบปราม
 อาชญากรรมประเภทนี้โดยตรง เช่น การจัดตั้งกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจตาม
 คำสั่งของกรมตำรวจที่ 924/2535 สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรมตำรวจและการ
 จัดตั้งกองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ตามคำสั่งกรมอัยการที่ 244/2530 ให้มีฐานะกองย่อยในกอง
 คดีอาญาของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยหน่วยงานทั้งสองมีภาระหน้าที่ดำเนินการกับ
 อาชญากรรมทางเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

(1). ความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร ได้แก่

1.1). ความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเออร์ เป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา

1.2). ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายปริวรรตเงินตรา

1.3). ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

1.4). การฉ้อโกงโดยเอกสารผ่านทางธนาคาร ในการส่งสินค้าไปยัง
 ต่างประเทศ

1.5). การฉ้อโกงโดยการใช้เอกสารเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือเอกสารการ
 โอนเงิน หรือตั๋วแลกเงินระหว่างประเทศปลอม

²³ วัระพงษ์ บุญญเษภาส, "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับพัฒนาการของอาชญากรรม,"
 วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 21, ฉบับที่ 4 (ธันวาคม 2534): 173.

มิชอบ

1.6). การฉ้อโกงด้วยการใช้พันธบัตร สิทธิบัตรหรือใบหุ้นหลอมหรือใช้โดย

1.7). การฉ้อโกงในการซื้อขายตลาดค้าผลิตผลล่วงหน้า

1.8). การฉ้อโกงในการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.9). การฉ้อโกงด้วยการใช้บัตรเครดิต ตัวแลกเงินเดินทางระหว่าง

ประเทศปลอม

1.10). การฉ้อโกงหรือลักทรัพย์จากเครื่องจ่ายเงินอัตโนมัติ

(2). ความผิดเกี่ยวกับการค้าและการพาณิชย์ ได้แก่

2.1). การฉ้อโกงและฉ้อฉลในการซื้อสินค้าจำนวนมาก

2.2). การล้มละลายโดยฉ้อฉล

2.3). การให้หรือการโอนยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินและนิติบุคคลในทาง

การค้าโดยมิชอบ

2.4). การปลอมแปลงใบส่งสินค้า

2.5). การจัดตั้งนิติบุคคลโดยมิชอบ

หรือเทเล็กซ์ปลอม

2.6). การฉ้อโกงโดยใช้เทคโนโลยีแผนใหม่ เช่น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

2.7). การปลอมแปลงดวงตราไปรษณียากรและอากรแสตมป์

2.8). การฉ้อโกงทางการค้าโดยใช้อุบาย

2.9). การฉ้อโกงบริษัทประกันภัย

เดินทาง หรือเอกสารเดินทาง

2.10). การฉ้อโกงและการปลอมแปลงบัตรโดยสารพาหนะในการ

2.11). การเปิดเผยความลับทางการค้าและทรัพย์สินทางปัญญา

2.12).การละเมิดลิขสิทธิ์ทางวรรณกรรมและศิลปกรรม

2.13).ความผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า

2.14).ความผิดเกี่ยวกับการค้าและการพาณิชย์ที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศ

(3).ความผิดเกี่ยวกับการควบคุมโรคภัยไข้เจ็บและคุ้มครองผู้บริโภค และการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับอาหารและยา และกรณีอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันดังกล่าว

(4).ความผิดเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด

(5).ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ศุลกากร สรรพากรและสรรพสามิต

(6).ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ แร่ น้ำมันเชื้อเพลิงปิโตรเลียม และอื่น ๆ ลักษณะเดียวกัน (ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรไม่ได้อยู่ในอำนาจของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจเพราะมีหน่วยงานเฉพาะอยู่แล้ว)

จากการที่กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ขึ้นโดยให้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แทน บก.สศก. สำนักงานตำรวจแห่งชาติและได้กำหนดประเภทคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แนบท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ดังนี้

บัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

- (1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- (2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า
- (3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
- (4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- (5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์
- (6) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

- (7) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
- (8) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม
- (9) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
- (10) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
- (11) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา
- (12) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร
- (13) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน
- (14) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย
- (15) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
- (16) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- (17) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- (18) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์
- (19) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
- (20) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (21) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
- (22) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

2.3.3 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่บังคับใช้กฎหมายต่อความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากร

การที่รัฐจะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม รัฐต้องกำหนดนโยบายว่าจะถือเอา พฤติกรรมใดว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา (Undersirable Behavior) อันควรกำหนดว่าเป็น "อาชญากรรม" ที่ต้องลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืนเพราะโทษถือว่าเป็นสภาพบังคับประเภทอาญา การกำหนดว่าการกระทำใด (รวมถึงการงดเว้นการกระทำด้วย) ควรถือเป็นความผิดหรืออาชญากรรม (Offense หรือ Crime) จึงเรียกว่าเป็น นโยบายอาญา (Criminal Policy) อันเป็นการกำหนดความผิดกำหนดประเภทของโทษและกำหนดแบบวิธีในการลงโทษแต่ละประเภท รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

ดังนั้น "นโยบายอาญา" หมายถึง วิธีการที่ชาญฉลาดในการไปสู่เป้าหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยการให้ผลร้ายต่อผู้เป็นต้นเหตุแห่งความไม่สงบ และผลร้ายต้องเป็นประโยชน์แก่สังคมด้วย การดำเนินนโยบายอาญา ถือเป็นวิธีการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยการให้ผลร้ายต่อผู้เป็นต้นเหตุแห่งความไม่สงบและผลร้ายนั้นจะเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยส่วนรวม ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายและผู้ต้องหาหวังผลในทางป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มิให้เกิดขึ้นโดยใช้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีระบบและกระบวนการเพื่อการ สร้างสรรค์ในสิ่งดีงามให้กับสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ย้อนไปปี พ.ศ. 2529 กรมตำรวจ ได้จัดตั้ง "หน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงิน" มีศูนย์อำนวยการตั้งอยู่ที่กองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมเศรษฐกิจด้านต่างๆ รวมทั้งการกระทำผิดเกี่ยวกับบัตรเครดิตด้วย จนต่อมาปี พ.ศ. 2532 พลตำรวจเอก เกา สารสิน ซึ่งเป็นอธิบดีกรมตำรวจในขณะนั้น เสนอกระทรวงมหาดไทย ขอปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการและอำนาจหน้าที่ของกองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร เป็นกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ จนในที่สุดเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2534 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ปรับปรุงกองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร เป็นกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ อยู่ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรมตำรวจซึ่งอยู่ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 25 เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2535

องค์กรในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเศรษฐกิจ รัฐบาลมีแนวโน้มในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกรูปแบบ ซึ่งรวมถึงอาชญากรรมเศรษฐกิจ ที่ควบคู่มากับการวิวัฒนาการของระบบเศรษฐกิจด้วย ดังนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดอำนาจหน้าที่

ขององค์กรต่างๆ ที่มีส่วนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเศรษฐกิจให้เต็มรูปแบบ มีการกำหนดภารกิจหน้าที่ขององค์กรที่ทำหน้าที่ในการค้นหาการกระทำความผิด กลับกรองว่าคดีมีมูล (Prima Facie Case) ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน เมื่อกล่าวถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามอาชญากรรมเศรษฐกิจแล้ว ควรมีการกำหนดองค์กรที่เกี่ยวข้องแยกกล่าวไว้ดังนี้

ก. องค์กรระดับนโยบาย

ฝ่ายนิติบัญญัติ ไทยเป็นประเทศระบบรัฐสภา ฝ่ายนิติบัญญัติจึงสามารถตรวจสอบฝ่ายบริหารได้ โดยการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล การตั้งกระทู้ถาม การตั้งคณะกรรมการต่างๆ ฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งสนับสนุนและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ การออกกฎหมายมาปราบปราม

ข. องค์กรระดับปฏิบัติการ

ตำรวจและอัยการ

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในขบวนการยุติธรรมทางอาญา มี 4 ประการคือ

1. ประชาชนซึ่งมีสิทธิในการร้องทุกข์ กล่าวโทษ และสิทธิในการฟ้องคดีอาญา
2. ตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวน จับกุมและฟ้องคดี
3. พนักงานอัยการ มีอำนาจในการสอบสวน ฟ้องคดีต่อศาล
4. ศาลมีอำนาจในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง พิจารณาคดีและพิพากษาคดี

สรุปแล้ว กระบวนการยุติธรรม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน กล่าวคือ กฎหมายอาญา เป็นเพียงหลักอย่างหนึ่งของการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายโดยตัวมันเอง จำต้องมีกระบวนการที่จะนำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับ เรียกว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่หนึ่ง การแสวงหาตัวผู้กระทำความผิด เพื่อนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Law Enforcement) ซึ่งเป็นหน้าที่ของตำรวจที่ต้องออกไปตรวจที่เกิดเหตุ รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเป็นข้อมูลในการสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิด

ขั้นตอนที่สอง นำพยานหลักฐานของผู้กระทำผิดขึ้นสู่ศาล ขั้นตอนอัยการตามโครงสร้างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แยกการสอบสวนออกจากอำนาจฟ้องร้องคดีออกจากกัน การจับกุม คุมขัง การรับคำร้องทุกข์ ฯลฯ อยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนตำรวจ เมื่อสอบสวนเสร็จจึงเสนอความเห็นในสำนวนการสอบสวนส่งไปให้พนักงานอัยการพิจารณา โดยที่คำสั่งของพนักงานอัยการมีผลทางกฎหมาย การสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของอัยการ ไม่ใช่การพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดหรือผู้บริสุทธิ์ คำสั่งอัยการเป็นเพียง (1) นำเชื้อหรือไม่ว่าผู้ต้องหากระทำ ความผิด (2) ถ้าหากคดีขึ้นสู่ศาลแล้วมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ที่จะพิสูจน์ความผิด การที่อัยการสั่งไม่ฟ้องมิได้หมายความว่าผู้ต้องหาไม่ทำความผิดเพียงแต่ว่า (1) ในขณะนั้นยังไม่มีหลักฐานว่า ผู้ต้องหาทำความผิด หากฟ้องต่อศาล ศาลอาจจะไม่ลงโทษ ซึ่งหากศาลยกฟ้องแล้ว จะฟ้องใหม่ไม่ได้ เนื่องจากเป็นฟ้องซ้ำ ตาม ป. วิชาญา ม. 39(4) และ (2) ถ้าในขณะนั้นยังไม่สามารถหาพยาน หลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้ ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไปโดยคำสั่งเด็ดขาดสั่งไม่ฟ้อง แต่อาจฟ้องใหม่ได้ตาม ม. 147 ภายในอายุความ ถ้ามีพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ส่วนในคดีที่ฟ้องขึ้นอยู่กับคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดว่ามีความผิดหรือยกฟ้องและในระหว่างนั้นสามารถถอนฟ้องได้ ซึ่งอัยการสามารถรื้อฟื้นคดีฟ้องใหม่ได้

ขั้นตอนที่สาม ขึ้นพิสูจน์ความผิด ป. วิชาญา มาตรา 185 ถ้าศาลเห็นว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี ให้ศาลยกฟ้องปล่อยจำเลย “ห้ามฟ้องใหม่”

กองบังคับการสืบสวนคดีเศรษฐกิจ

กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ เดิมรู้จักกันในชื่อว่า กองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร โยเริ่มตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2508 เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกรมตำรวจในระยะแรก มีอัตรากำลังพล คือ ผู้บังคับการ 1 ตำแหน่ง และ 2 กองกำกับการ และมีหน้าที่ส่วนใหญ่เกี่ยวกับงานทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากรทั่วราชอาณาจักร

ในโลกสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและการขยายตัวของการปกครอง อาชญากรรมธุรกิจ ไม่ว่าจะทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลก็ตาม หรือทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศ ยิ่งเพิ่มมากขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ประเทศไทยตกเป็นเหยื่อประเทศหนึ่งที่อยู่ในระหว่างหลายๆ ประเทศที่ได้รับความเสียหาย กรมตำรวจได้ตระหนักถึงนโยบายของรัฐบาลไทย เพื่อทำการป้องกันปราบปรามการกระทำอาชญากรรมเศรษฐกิจทุกรูปแบบ ซึ่งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อาชญากรรมใจผู้ดี” ซึ่งทำให้เสียชื่อเสียงของประเทศชาติและบรรยากาศการลงทุน ดังนั้น การป้องกันปราบปรามที่สมควร รวมทั้งการร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่าง

เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการ เพื่อรับมือกับการประกอบ
 อาชญากรรมเศรษฐกิจที่ก้าวหน้า ไม่ว่าจะกระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทั้งในระดับในและ
 ต่างประเทศ

เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2530 รัฐบาลไทยมีมติอนุมัติให้ทำการปรับปรุงโครงสร้าง
 ตามที่กรมตำรวจเสนอขอปรับปรุงโครงสร้างกองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร พร้อมกับให้
 โอนงานทะเบียนคนต่างด้าวทั้งหมดไปขึ้นกับกองตรวจคนเข้าเมือง นับแต่นั้นมาก็ได้มีการรับสมัคร
 บุคคลผู้มีความรู้เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมเศรษฐกิจ เข้ามาอยู่ในสังกัดกองบังคับ
 การสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจซึ่งก็เริ่มเป็นที่รู้จักกันมาเรื่อย ๆ

เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2534 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้ปรับปรุงโครงสร้าง
 กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจใหม่ โดยให้อยู่ในสังกัด กองบัญชาการตำรวจ
 สอบสวนกลาง โดยที่โครงสร้างของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 4
 กองกำกับและอีก 1 กลุ่มวิชาการ มีกำลังพลทั้งสิ้น 374 ราย

เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2535 พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ
 กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2535 มีผลตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงทำให้ บก.
 สศก. มาอยู่ในสังกัด บช.ก.

กองบังคับการสืบสวนคดีเศรษฐกิจได้รับมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่ในการ
 สืบสวนสอบสวนอาชญากรรมเศรษฐกิจทั่วราชอาณาจักร ซึ่งก็ได้ดำเนินการทุกรูปแบบในอันที่จะ
 ทำการปราบปรามอาชญากรรมเศรษฐกิจทุกชนิด และให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ผู้รักษา
 กฎหมายไม่ว่าระดับในประเทศหรือต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการร่วมมือกันอย่าง
 ใกล้ชิดในการปฏิบัติหน้าที่กับหน่วยสืบสวนสหรัฐฯ ประจำกรุงเทพ (USSS.) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989
 เป็นต้นมา รวมทั้งยังได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ของกลางในคดีจากหน่วยตรวจ
 พิสูจน์หลักฐานที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. อีกด้วย ซึ่งปรากฏว่าประสบผลสำเร็จในการดำเนินคดีในไทย
 เป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนั้น ยังมีการร่วมมือในการปฏิบัติในการสืบสวนสอบสวนคดี
 อาชญากรรมเศรษฐกิจกับหน่วยงานต่างประเทศอื่น ๆ ได้แก่ หน่วยศุลกากรสหรัฐฯ รวมทั้ง
 นายตำรวจติดต่อประสานงาน (Liaison Officer) สถานเอกอัครราชทูตสวีเดนสถานเอกอัครราชทูต
 เอกอัครราชทูตเยอรมัน สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลีย สถานเอกอัครราชทูตแคนาดา สถาน
 เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น สถานเอกอัครราชทูตอังกฤษ / ฮองกง เป็นต้น

แต่เนื่องจากพัฒนาการของการกระทำความผิดเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นอาชญากรรมอีกประเภทหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอย่างรวดเร็ว มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับอาชญากรรมประเภทนี้ เช่น การฉ้อโกงบัตรเครดิตบนอินเทอร์เน็ต แคร่ลुकไซเบอร์บนอินเทอร์เน็ต และการฉ้อโกงในการซื้อสินค้าบนอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังมีการขยายเครือข่ายออกไปเป็นองค์กรอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติอีกด้วย ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจึงจะต้องร่วมมือกันในหลายหน่วยงาน ประกอบกับได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระทรวงยุติธรรมใหม่และมีการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ขึ้นโดยรับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายในคดีความผิดที่มีลักษณะพิเศษและร้ายแรง จึงเห็นเป็นการสมควรให้หน่วยงานนี้รับผิดชอบในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจด้วย แทน บก.สศก แต่เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษรับผิดชอบคดีอาชญากรรมเพียง 22 พระราชบัญญัติ และยังมีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอีกบางส่วนที่ไม่ได้อยู่ในขอบเขตของการดำเนินงาน ดังนั้น คดีส่วนนี้จึงยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางและกองบังคับการปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วน ปก.สศก ก็กลายเป็นหน่วยงานหนึ่งของกองบังคับการกองปราบปราม โดยบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ ซ้ำซ้อนกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ ของกระทรวงยุติธรรม

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะพิเศษโดยใช้วิธีการสอบสวนที่มีการพัฒนารูปแบบ รูปแบบและมาตรการพิเศษในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมโดยบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการสอบสวนให้มีประสิทธิภาพที่สมบูรณ์แบบ

จากภารกิจหลักของหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษ ที่ต้องเผชิญกับรูปแบบและวิธีการของการกระทำความผิดที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและซับซ้อนการที่มีเครือข่ายโยงใยเป็นองค์กรความผิดอันมีลักษณะลับซับซ้อน แยกย่อยและละเอียดอ่อนดังกล่าว จึงจำเป็นต้องให้อำนาจแก่หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษอย่างเต็มที่ โดยให้พนักงานสอบสวนในหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการสืบสวนหรือการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งนี้หากมิได้กำหนดวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนไว้โดยเฉพาะแล้วก็ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันเป็นกฎหมายพื้นฐานที่บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจการสืบสวน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีพิเศษต้องไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือเป็นการกระทำที่รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจไว้

ก. อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษในประเทศไทย

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้ดำเนินการสืบสวน สอบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในการกระทำความผิดอาญาบางประเภทโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวแยกอธิบายได้ดังนี้

บททั่วไป มาตรา 1-4 บทบัญญัติค่านิยมเกี่ยวกับความหมายของคำที่ปรากฏในกฎหมาย

หมวดที่ 1. คณะกรรมการคดีพิเศษ มาตรา 5-13 อธิบายที่มา การพ้นจากตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ.

หมวดที่ 2. พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ มาตรา 14-20 อธิบายที่มาของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

หมวดที่ 3. การสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ มาตรา 21-22 อธิบายความหมายของคดีพิเศษ การประสานงานระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง อำนาจพิเศษในการสอบสวนคดี และการขอความช่วยเหลือในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่น

หมวดที่ 4. คณะกรรมการพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มาตรา 35-38 อธิบายที่มาการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือ กพศ.

หมวดที่ 5. บทกำหนดโทษ มาตรา 39 บัญญัติโทษของผู้ฝ่าฝืนในมาตรา 26

บทเฉพาะกาล มาตรา 42-44

จากพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จำนวน 44 มาตรา สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย นอกจากนี้ให้จัดตั้งคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกฎหมายอย่างน้อยด้านละ 1 คน โดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง นอกจากนี้ กคพ. ยังมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่คณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนดคดีพิเศษและกำหนดลักษณะของการกระทำความผิด อันถือได้ว่าเป็นคดีพิเศษและต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ

2. ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม มีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษโดยเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญและมีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน นอกจากนี้ยังกำหนดคุณสมบัติพิเศษอื่นอีก เช่น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายและสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิตตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาอันเทียบเท่ากับหลักเกณฑ์เบื้องต้นของผู้ที่จะสอบคัดเลือกเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาหรืออัยการผู้ช่วย ซึ่งอยู่ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 มาตรา 33 และพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 67 นอกจากนี้ยังกำหนดค่าตอบแทนเป็นพิเศษเทียบกับค่าตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานอื่นในกระบวนการยุติธรรม

3. คดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ คดีความผิดทางอาญาที่มีความสลับซับซ้อนและจำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวน สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ หรือเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ หรือคดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรมหรือคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการหรือเป็นผู้สนับสนุน โดยให้ถือว่าคดีความผิดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของ กคพ. และคดีความผิดทางอาญาตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้เป็นคดีพิเศษ

ดังต่อไปนี้

คดีความผิดตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้แก่คดี

1. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน
2. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า
3. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
4. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และ
ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

ของรัฐ

5. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์
6. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยน
7. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงาน
ของรัฐ
8. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม
9. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
10. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
11. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา
12. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิต

ในราชอาณาจักร

13. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน
14. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย
15. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
16. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
17. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

18. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์
19. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
20. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
21. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
22. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

นอกจากนี้ยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษและเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษ ตามข้อบังคับและวิธีปฏิบัติที่ กคพ. กำหนดไว้ เช่น

1. วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การออกหมายเรียกหมายอาญา การจับ การควบคุม การขัง การค้น การปล่อยชั่วคราว การสืบสวน การสอบสวน การเปรียบเทียบ การส่งมอบคดีพิเศษ และการดำเนินการอื่นอันเกี่ยวกับคดีอาญาในระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญา

2. ขอบเขตความรับผิดชอบของพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานอื่นของรัฐ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐแต่ละแห่ง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผลกระทบของการกระทำความผิดและประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับดังกล่าวให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ กคพ. จะมีมติเป็นอย่างอื่น

ปัจจุบันได้มีแนวความคิดให้ความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรหรือคดีความผิดตามประมวลรัษฎากรอยู่ในบัญชีท้ายประกาศ กคพ. ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ก็ตามแต่ก็เป็นเพียงขั้นตอนของร่างกฎหมายเท่านั้นซึ่งต้องรอผลการพิจารณาถึงผลดีผลเสียต่อไป กล่าวคือ ในปัจจุบันมีแนวความคิดให้คดีความผิดอาญาเกี่ยวกับภาษีอากรอยู่ในอำนาจการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษด้วย โดยให้คดีความผิด

อาญาเกี่ยวกับภาษีอากรหรือคดีความผิดตามประมวลรัษฎากร บรรจุอยู่ในร่างของ “บัญญัติทำยประกาศ กคพ. ออกตามความในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547” โดยมีการกำหนดกฎเกณฑ์ขั้นต่ำเรื่องจำนวนความเสียหายเอาไว้ด้วย เช่น ในคดีความผิดตามมาตรา 37 แห่งประมวลรัษฎากร ที่มีมูลเหตุเชื่อว่าเป็นเหตุให้รัฐขาดรายได้เป็นเงินภาษีอากรตั้งแต่ หนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป และในคดีความผิดตามมาตรา 90/4 และ มาตรา 91/27(7) แห่งประมวลรัษฎากรที่มีมูลน่าเชื่อว่าเป็นเหตุให้รัฐขาดรายได้เป็นเงินภาษีอากรตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป เป็นต้น

กองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร กรมอัยการ (ปัจจุบันเป็นสำนักงานอัยการสูงสุด)

เนื่องด้วยกรมอัยการ (ปัจจุบันคือสำนักงานอัยการสูงสุด) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ซึ่งได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากมายและร้ายแรงต่อประเทศชาติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและทรัพยากร ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศต่อการลงทุน และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมตลอดไปถึงการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศ คดีเหล่านี้ ได้แก่ คดีกักยืมเงินอันเป็นการขู่โกงประชาชน คดีเกี่ยวกับการค้าการพาณิชย์ คดีคุ้มครองผู้บริโภค คดีประกันภัย คดีการเงินธนาคาร คดีธุรกิจเงินทุนหลักทรัพย์ คดีรัษฎากร คดีศุลกากร คดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ เหมืองแร่ และปิโตรเลียม ความผิดดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างไปจากคดีอาญาทั่ว ๆ ไป ทั้งในด้านวิธีการกระทำความผิด ตัวบุคคลผู้กระทำความผิด และพยานหลักฐานในความผิด ด้วยเหตุผลดังกล่าว กรมอัยการจึงเห็นสมควรจัดให้มีหน่วยงาน และพนักงานอัยการรับผิดชอบการดำเนินคดีอันเกี่ยวกับเศรษฐกิจและทรัพยากร โดยเฉพาะ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามความผิดดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติพนักงานสำนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 อธิบดีกรมอัยการในขณะนั้น คือ นายโกเมน ภัทรภิรมย์ จึงได้มีคำสั่งให้จัดตั้งกองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากรขึ้นโดยมีฐานะเป็นกองย่อยในกองคดีอาญาเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2531

คดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร (ปัจจุบันเป็นสำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร) ได้แก่

(1).ความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร ได้แก่

1.1). ความผิดเกี่ยวกับการเงินและการธนาคาร ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา

1.2). ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายปริวรรตเงินตรา

1.3). การกั๊ยมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

1.4). การฉ้อโกงโดยเอกสารที่ผ่านทางธนาคารในการส่งสินค้าไปยังต่างประเทศ

1.5). การฉ้อโกงด้วยการใช้เอกสารเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือเอกสารโอนเงิน หรือตัวแลกเงินระหว่างประเทศปลอม

1.6). การฉ้อโกงด้วยการใช้พันธบัตร สิทธิบัตร หรือใบหุ้นปลอม หรือใช้โดยมิชอบ

1.7). การฉ้อโกงในการซื้อขายในตลาดค้าผลิตผลล่วงหน้า

1.8). การฉ้อโกงในการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.9). การฉ้อโกงด้วยการใช้บัตรเครดิต ตัวแลกเงินเดินทางระหว่างประเทศปลอม

1.10). การฉ้อโกงหรือลักทรัพย์จากเครื่องจ่ายเงินอัตโนมัติ

(2). ความผิดเกี่ยวกับการค้าและการพาณิชย์ ได้แก่

2.1). การฉ้อโกงและฉ้อฉลในการซื้อขายสินค้าจำนวนมาก

2.2). การล้มละลายโดยฉ้อฉล

2.3). การให้หรือโอนยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนิติบุคคลในทางการค้าโดยมิชอบ

2.4). การปลอมแปลงใบสั่งสินค้าหรือสัญญาทางการค้า

2.5). การจัดตั้งนิติบุคคลโดยมิชอบ

2.6). การซื้อโงงโดยใช้เทคโนโลยีแผนใหม่ เช่น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเทเลกซ์ปลอม

2.7). การปลอมแปลงดวงตราไปรษณียากรและอากรแสตมป์

2.8). การซื้อโงงทางการค้าโดยใช้อุบาย

2.9). การซื้อโงงบริษัทประกันภัย

2.10). การซื้อโงงและปลอมแปลงบัตรโดยสารยานพาหนะในการเดินทาง หรือเอกสารเดินทาง

2.11). การเปิดเผยความลับทางการค้าและทรัพย์สินทางปัญญา

2.12). การละเมิดสิทธิ์ทางวรรณกรรมและศิลปกรรม

(3). ความผิดเกี่ยวกับการควบคุมโรคภัยและคุ้มครองผู้บริโภค และการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับอาหารและยา วัตถุมีพิษ และกรณีอื่นๆ ในลักษณะดังกล่าว

(4). ความผิดเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด

(5). ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ศุลกากร สรรพากร และสรรพสามิต

(6). ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ แร่ น้ำมันเชื้อเพลิงปิโตรเลียม และอื่น ๆ ลักษณะเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 บัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ 2547 ได้กำหนดความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติทั้งหมด 22 พระราชบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งคดีเศรษฐกิจเหล่านี้สมควรอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากรสำนักงานอัยการสูงสุดด้วย